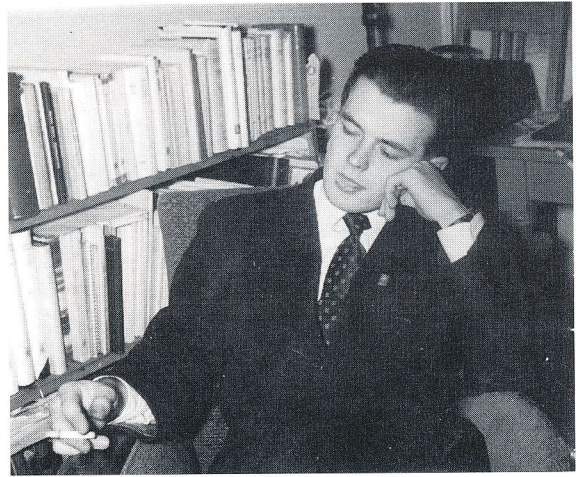

Kamerat Idar

av Hans Kristian

Idar Kristiansen minnes i heimkommunen Kårfjord

Idar Kristiansen på min hybel i Tromsø, høsten 1952.

Dikteren Idar Kristiansen (1932-1985) sto i sentrum ei heil uke i mars i Kårfjord, heimkommunen hans. Det skjedde 11 år etter at han var død. Det er jo slik at noen må dø først før de blir godkjent på heimebane.

Idar Kristiansen var født i Finnmark, men kom til Kårfjord under flukten fra krigen. Derfra evakuerte familien videre i 1944 da brannkommandoene nådde Kårfjord. De kom tilbake dit etter krigen. I oppvekståra der fikk Idar sterke inntrykk fra natur og folk. Dette gav seg utslag i dikt til heimbygda og til naturen i Nord-Troms. Gode dikt. Han skreiv bl.a. Min sang til Kårfjord som eg meiner er en av de fineste heimbygdssangene vi har. Det var derfor gledelig at folk i Kårfjord arrangerte minneutstilling og minnekveld for han nå i mars elleve år etter hans død.

Kunstmaleren Idar Kristiansen

Eg var en av de som blei bedt om å være med da Idar skulle hedres med egen minneuke, utstilling og minnekveld i Kårfjord. Det føltes riktig av meg å gjøre det.

Idar var mye på vandring i sitt liv, en vagabond og en urolig sjel. Han fortalte av og til at han måtte ta seg skrivepause for å male. Bare tilfeldig kom eg til å se et bilde han hadde malt, men så ikke noe stort i det. Det var derfor med spenning eg gikk til utstillinga av Idar-malerier i Olderdalen. Det blei en overraskelse og en positiv opplevelse. Særlig godt syntes eg om hans Munch-inspirerte bilder fra seinere år, og spesielt interessant å se religiøse symbol i alle fall i ett motiv. Men også motiv fra tidligere år, som virket sterkt

personlig, hadde eg sansen for. Denne utstillinga viste meg ei ny side ved Idar Kristiansen.

I ungdommen

Det var vel mye en tilfeldighet som gjorde at eg kom til å ha kontakt med Idar periodis fra vi var 17-18 år til han døde i 1985.

Høsten 1951 var eg i Tromsø. Eg var blitt 17 år og begynte på lærerskolen. Det var ingen sprenglærd ung mann som tropa opp med totalt 60 ukers folkeskole - og folkehøgskole.

Eg fikk en ny venn den høsten, Idar. Idar og eg inspirerte nok hverandre både til å lese og skrive.

Den nye lærerskolen kom høsten 1952, og i kjelleren der ba vi inn til litterære kvelder der vi virkelig skulle vise verden - i alle fall seminaristene og skolens lærere - hva litteratur var. Det blei *Litteraturringen*. Den var snart et stort og aktivt lag. Dit kom også litteraturinteresserte fra byen. Litteraturringen fikk visstnok ei viss betydning. Det kom flere skrive fra dette miljøet, men det blei visst bare Idar og eg som kom til å skrive bøker.

Den litterære veien videre

Veiene våre skiltes. Idar reiste ut som pedagog før meg. Sommeren 1956 møttes vi igjen som tollor og soldat i Finnmark. Han var sommervikar på tollstasjonen innafor Karasjok, eg soldat på Porsangmoen. Da hadde han si første diktsamling ferdig - *Sanger fra en tundra*. Eg syntes godt om diktene hans. Året etter kom boka ut på

Aschehoug. Fire år etter kom den neste diktsamlinga hans - *Alt du trodde glemt*. År gikk, Idar var ute i verden flere steder. Det var eg òg, bl.a. som student. Til 1970. Da dumpa et tjukt brev ned i postkassen min en dag. Idar si skrift utenpå. Inni: *Korstog mot Kautokeino*. Det var uventa og gledelig. Først fordi det var et livstegn, dernest fordi det var et tegn på at han i høg grad var oppegående og hadde dukka djupt ned i Nordkalottens historie.

Det store romanverket

I 1977 tok Idar kontakt med meg: Om eg kunne hjelpe han med hus på Senja? Han skulle skrive en romankvartett, og hadde samla materiale nok til ei doktoravhandling, sa han.

Han fikk seg hus og skreiv. Det blei begynnelsen til en kvartett, fire romaner med samletittelen *Kornet og fiskene*. Våren 1978 var det første manuset ferdig. Han kom innom ei ukes tid og var glad optimist med romanen *Svanevinger i nord*.

Vi hadde akkurat da begynt å gi ut *Nordnorsk Magasin*. Idar var naturlig nok blakk etter en skrivevinter og leverte noveller og dikt til Magasinet. Da var det et av hans fineste naturdikt sto på trykk, *Vise ved Mollis* som Jack Berntsen satte melodi til.

Romankvartetten *Kornet og fiskene* kom med ett års mellomrom fram til 1981 - *Svanevinger i nord* (1978) *Den salte åkeren* (1979), *Stiene fører til havet* (1980), *Guds nåde nordpå* (1981). Han fikk Aschehougprisen for den tredje boka, *Stiene fører til havet*. Han blei også inn-

Oppe: Maleri uten år. Funnet på baksida av et annet maleri, antakelig ikke vurdert særlig høgt av Idar sjøl. I midten: Romantisk naturbilde med bjørn. Fra seinere år. Nede: Fargekomposisjon med korssymbol. Fra seinere år.

stilt til Nordisk Råds litteraturpris for den. Denne gode medgangen (som eg trur Idar trengte da) førte til at han fikk sterk motbør av den nordnorske kritikken. Sjøl sa han det slik på et debattmøte i Tromsø våren 1981: «Jeg skriver ikke bøkene mine av hensyn til historikere, kritikere eller kommisærer ... Jeg tror noe av det mest karakteristiske for mottakelse av nordnorsk diktning i Nord-Norge og den mottakelsen nordnorske forfattere har fått, er den hyppige bruken av Janteloven».

Idar fullførte verket sitt, fire romaner som for det meste kretsa omkring finsk utvandring og innvandring.

Da stormen stilna etter *Kornet og fiskene* begynte Idar på et nytt bokverk. Han antyda en trilogi om *Nådekvalpenes dal* - sitt eget folk i Kåfjord. Han fikk ikke en gang første bok ferdig, men den kom ut uferdig høsten 1985.

Da var Idar borte. Han døde i januar 1985. Han blei bare 54 år.

Kåfjord har mye å takke han for

Kåfjord har mye å takke Idar Kristiansen for. Han har skrevet en av de fineste heimbygdssangene vi har - *Min sang til Kåfjord* som sto i Nordnorsk Magasin 1980. Og i *Nådekvalpenes dal* fikk han lagt grunnlaget for den romanen som kanskje ville ha blitt hans viktigste testament til Kåfjord og folket der. Men her er mye mer etter han. De 20 maleriene som kulturstudent *Solveig Lindbach* har sporet opp, er ei hittil lite kjent side ved Idar Kristiansen som det er verd å feste seg ved.

Som kamerat fra ungdommen, var det godt å få lov til å fortelle dette om Idar Kristiansen til folket i Kåfjord på avslutninga av minneuka for dikteren. Det var også gledelig å se at huset var fullsatt av interesserte kåfjordinger fra hele kommunen da musikkskolen i bygda gjennomførte minnekvelden. De førte fram et langt og godt program, med mange av Idar sine tekster tonsatt.

Her er litt av dikterens hyllest til folket og bygda - fra diktet *Her bor mitt folk*:

*Her bor mitt folk
Is-hvite tinder speiler
sin uforgjengelige tro
i deres øyne
Ta fra oss alt!
Brenn våre hytter ned!
Vi setter atter våre garn
lik Peter
og fanger stimene av
lys som lagres
i hjertene
Hvor, mørke, er din brodd?*

